

Nyiri Péter

A magyar nyelv napja 2017-ben

Tisztelt Kollégák!

2011-ben az Országgyűlés november 13-át a magyar nyelv napjává nyilvánította; arra emlékezve, hogy 1844-ben ezen a napon fogadták el a magyar nyelvet hivatalossá tevő törvényt, a magyar nyelvről és nemzetiségről szóló II. törvénycikket. Alkalmas ez az ünnep arra, hogy figyelmünket „a nemzeti kulturális örökségünk talpkövének számító nemzeti nyelvünkre” (az országgyűlési határozat megfogalmazása) irányítsuk, megálljunk egy pillanatra, és elgondolkozzuk azon, hogy mit jelent az életünkben, mindennapjainkban a nyelv, az anyanyelvünk, amelynek léte természetes számunkra, de talán sokszor elfeledkezünk arról, hogy használata milyen felelősséggel és következményekkel jár. A nyelv ezer meg ezer szállal átszövi életünket, annak minden területét, és bizony befolyásolja is, hat ránk és másokra. A kimondott és leírt szó cselekvés, amely simogathat, vigasztalhat, gyógyíthat, jó útra vezethet, de lehet vele, általa sérteni, bántani, közösséget rombolni is. A nyelvben élünk, az anyanyelv a nemzeti létünk hajléka; nemcsak formai, jelentésbeli és stilisztikai lehetőségeinek gazdagságával hat ránk, hanem egész létezésünk egyik legmeghatározóbb jelensége, minden területen jelen van. A nyelv lélek és fizika (vallomás és hangszalagmozgás), múlt, jelen és jövő (tapasztalat, történelem és folyamatos változás), ismeret és rejtély (tudás, akarat és a titkok titka), művészet (irodalom, ének és zene), játék és öröm (nyelvi játék és humor), a nyelv gyermeké és felnőtté, közös, a miénk: mi magunk vagyunk. Az anyanyelv a nemzeti közösség egyik legfőbb összetartója, öntudatunk meghatározója. Ahogy Kazinczy Ferenc vallotta: „a hazai nyelv a nemzeti szeretetnek legszorosabb kapcsa”. A nyelvet így, csodás-varázsos valóságában akarjuk megmutatni a magyar nyelv napján.

Az országos ünnepséget az Anyanyelvápolók Szövetsége szervezi, és kiemelt helyszín Széphalom, a Petőfi Irodalmi Múzeumhoz tartozó Magyar Nyelv Múzeuma is. 2017. november 10-én Jánosi Zoltán irodalomtörténész mondott ünnepi beszédet Kazinczy egykori birtokán, majd átadták az Anyanyelvápolók Szövetsége és a széphalmi nyelv-múzeum által 2016-ban alapított Anyanyelvünkért és Széphalomért díjat (az első alkalommal Kovács Dániel irodalomtörténész, nyugalmazott főiskolai tanár vehette át a jutalmat), amelyet azok kaphatnak, akik a magyar nyelvért, Széphalom eszméjéért és A Magyar Nyelv Múzeumáért sokat tettek és tesznek. Idén Fehér József irodalomtörténész, a Kazinczy Ferenc Társaság elnöke lett a díjazott annak elismeréseként, hogy harminc évig volt Széphalom gondos és gyarapító gazdája, és a Kazinczy Ferenc Múzeum igazgatójaként ő volt az egyik pillére a nyelvi múzeum létrehozásának. Fehér Józsefet Nyiri Péter, A Magyar Nyelv Múzeuma igazgatója méltatta, ezután a közönség Kovács Ákos Kossuth-díjas énekes Arany János-estjét hallgathatta meg.

2017. november 13-án a Pesti Vigadó fogadta az ünneplőket, akiket Maróth Miklós klasszika-filológus, orientalista professzor, a rendezvény fővédnöke és Juhász Judit, az Anyanyelvápolók Szövetségének elnöke köszöntött. A magyar nyelv napi gálaműsor mindig a díjátadások alkalma is: olyan tanárokat, kutatókat méltatnak ilyenkor, akik a magyar kultúráért és az anyanyelvért a tudomány és a tudományos ismeretterjesztés eszközeivel évtizedeken át tevékenykednek, nemzedékeket nevelnek az anyanyelv szeretetére, az igényes beszédre, a műveltség fontosságára, a nemzeti kultúra iránti elkötelezettségre – a cselekvő hazaszeretetre.

A Kazinczy-alapítvány arany fokozatú Kazinczy-díjjal jutalmazta dr. Wacha Imrét, dr. Kovács Dánielt és Juhász Juditot, az anyanyelvi műveltség több évtizedes ápolásáért. A nyelv-művelés fáradhatatlan, mindenki számára mintát adó és a szerénységre, valamint a küldetés iránti alázatra is példát mutató kitüntetettjeit Kerekes Barnabás, az Anyanyelvápolók Szövetsége alelnöke méltatta.

Az Anyanyelvápolók Szövetsége Lőrincze-díját H. Varga Gyula kommunikációkutató vehette át, a díj átadása előtt megszólalt Grétsy László is. A Maróti István-émlékérmét Gömöri Árpád beszédművelő, középiskolai tanár kapta. Az idén adták át először a fiatal nyelvészek, nyelvi kutatók számára alapított Deme László-ösztöndíjat, az első kitüntetettek: Schirm Anita és Pölcz Ádám – a két fiatal szakember nagy erénye, hogy kutatási eredményeiket érthetően, élvezetesen tudják átadni nemcsak a szakmának, hanem a szélesebb közönségnek, a diákoknak is, ezt bizonyítják például az anyanyelvi táborokban és konferenciákon tartott nagy sikerű előadásai.

Az Anyanyelvápolók Szövetsége 2017. évi anyanyelvi pályázatára a hobbik, hobbinyelvek témában vártak esszét, tanulmányokat. A legjobb alkotók a magyar nyelv napi ünnepségen vették át jutalmukat a bírálóbizottság képviselőitől, Balázs Géza professzortól és Minya Károly főiskolai tanártól.

A Magyar Nyelv Múzeuma minden évben meghirdeti *Írj levelet Kazinczy Ferencnek!* című levélíró pályázatát: kizárólag kézzel írott leveleket várunk Széphalomra, Kazinczynak címezve, különböző, a nyelvhez és irodalomhoz kötődő témákban. Széphalom Kazinczy Ferenc levelezése okán a levélírásnak, kézzel írásnak is jelképes helyszíne, ezért tartja a nyelvmúzeum egyik kiemelt küldetésének a kézzel írás népszerűsítését (a pályázat mellett foglalkozásokkal, rendezvényekkel, szépíró versennyel és kiállítással szolgáljuk ezt a célt). 2017-ben az Arany-émlékéhez csatlakoztunk, ezért *Írj levelet Arany Jánosnak!* címmel kértünk leveleket általános iskolásoktól és középiskolásoktól; az előd Kazinczy Ferenc, a kortárs Petőfi Sándor vagy az utód, egy kortárs magyar költő nevében kellett levelet írniuk anyanyelvünk mesterének. Az eredmények:

Általános iskola

1. helyezett: Szántó Réka, Hajdúnánás, Bocskai István Általános Iskola
2. helyezett: Varga Bálint, Zalaegerszeg, Eötvös József Általános Iskola
3. helyezett: Gombos Angelika, Sátoraljaújhely, Árpád-házi Szent Margit Általános Iskola

Középiskola

1. helyezett: Kiss Pető Apor, Kiskunhalas, Szilárdy Áron Gimnázium
2. helyezett: Kása Fanni, Győr, Czuczor Gergely Bencés Gimnázium
3. helyezett: Szendrői Vivien, Kisvárda, Bessenyei György Gimnázium

A díjátadó utáni gálaműsoron fellépett Herczku Ágnes, a Zagyva Banda és a Cédrus táncegyüttes, és kiváló szavatokkal bemutatkoztak a Kárpát-medencei Arany János versmondó verseny díjazottjai is. A magyar nyelv napja a műzsák találkozója volt: táncok, népdalok a Kárpát-medencéből és Arany János balladáit kínálták feledhetetlen élményt az ötszáz fős közönségnek.

Mindenképpen meg kell említenünk az Anyanyelvápolók Szövetsége szerepét, küldetését a nyelvi művelődésben. Táborok, versenyek, előadások, évente sok száz fiatal és pedagógus megszólítása és megmozgatása, a nemzeti öntudat és az anyanyelv iránti elkötelezettség (és az anyanyelvi otthonosságérzet) erősítése olyan tevékenység, amelynek jelentőségét nem hangsúlyozhatjuk eléggé. Ezért nagyon öröndetes, hogy a kormány évi rendszeres anyagi támogatással segíti a szövetség munkáját, hiszen ezt a forrást-támogatást ismeretgyarapító és lélekgazdagító élmények formájában valójában a fiatalok és az anyanyelvükért tenni akarók kapják.

Tisztelettel:

Sátoraljaújhely-Széphalom, 2017. december 28.

Nyiri Péter
igazgató
Petőfi Irodalmi Múzeum
A Magyar Nyelv Múzeuma

Nyiri, Péter: The day of Hungarian language in 2017

Az írás szerzőjéről

Nyiri Péter

muzeológus, igazgató, Petőfi Irodalmi Múzeum A Magyar Nyelv Múzeuma, Sátoraljaújhely-
Széphalom
nyirip[kukac]nyelvmuzeum.hu